

Ярмолинецька ЦБС
Правдівська бібліотека-філіал

Легенди рідного краю с. Правдівка

*Користувач бібліотеки
Ястремська Юлія Олександрівна
учениця 10-го класу
Правдівської загальноосвітньої
школи I – III ступенів*

Правдівка
2008 р

*Я хочу, щоб завжди жило
Моє найкраще село.*

Правдівка... Рідне, миле серцю село. Чарівний затишний куточок, що здавна славиться своєю розкішною природою-квітучими садами, зеленими дібровами, а найбільше працьовитими людьми. І куди б не закинула мене моя доля, я завжди з тобою, знову і знову повертатимусь до твого материнського лона. Вертатимусь, бо кохаю тебе щиро, віддано і ніжно. Завжди.

Весною, коли ти зачаровуєш усіх білоцвітом своїх садів і в спекотну метушливу жнивну пору, і коли виграєш на сонці веселою осінньою позолотою.

І в зимову пору, засніжену, казкову. Босоногим дівчам я сходила усі твої околиці, мене знає тут кожний кущик, лісок, струмочок. П'ю воду, кришталево чисту, холодну, цілющу, з усіх твоїх криничок. Твоїми вулицями топчу стежку до школи.

Твоя радість – то моя радість, твоє горе – то моє горе.

А коли під'їжджаю до села, то ще здалеку бачу господарські будівлі. Влітку ж обабіч асфальтованої стрічки дороги тягнуться поля золотавої пшениці, плантації кукурудзи та цукрових буряків. Моя Правдівська земля красива і щедра. Бо росте на ній жито і городина, цвітуть квіти, зріють фрукти і ягоди.

Тут чую трудову пісню тракторів, що губиться десь у п'янку повітрі, настоящому на пахощах садів, лісів, різнотрав'я. Милуюся добротними чепурними будинками своїх односельців, уходженими городами, садами.

«Прекрасна Вітчизна наша - куди не глянь. Але з-поміж любої краси найдорожча - рідна сторона. Та, що купала тебе в любистку і сповивала білоцвітом садів, та, що ти вперше ступив крок по землі та, навчила цінувати хліб і поважати старших, та, що відкрила чари юнацького кохання і народила в серці синівська любов до матері - Вітчизни». Ці слова належать перу письменника Миколи Подоляна.

Бажання зберегти те, що ще можна зберегти для нащадків, щоб знали сучасники і ті, хто прийде після нас, своє коріння, бо, як сказав поет Максим Рильський, «хто не знає свого минулого, той не вартий свого майбутнього».

А ще у моїй Правдівці живуть чудові, неспокійні душею і серцем люди, які і в нинішні нелегкі часи чимало роблять, аби відродити нашу національну українську культуру, духовність, славні традиції минувшини.

У сьогодні дуже важливо зберегти цікаві легенди, перекази про наш край, які захоплюють своєю емоційністю, глибоким ліризмом.

Легенда про походження села

За легендою, яка збереглась до сьогодні, село наше розміщувалось вздовж річки, що протікає південніше від села на відстані з півкілометра. Десять років з триста тому пішла по селу страшенна пошесть - епідемія чуми, вимерло майже все населення, від великого до малого.

Їхав одного, разу четвірнею коней місцевий пан, дуже багатий поміщик, маєток і палац якого були в Шарівці.

Люди стояли, поскидавши шапки і понуро опутивши голови. Пан наказав кучерові зупинити сані, а діло було зимою. Селяни вклонились і кажуть: «Паночку, що нам робити? мремо як мухи, скоро нікого не залишиться пропаде село».

Пан постояв, подумав і каже: «Вам потрібно перенести село в інше місце».

Народ загомонів і питають; «А де ж нам поселятись, земля навкруг належить Вам, пане?»

Пан запропонував: «Я зараз буду їхати, а ви обабіч санного сліду розбивайте садиби і будуйте я виділю з власних володінь».

І наказав кучерові правити кіньми в напрямку на дзвіницю Шарівської церкви, яку добре було видно, бо стояла сонячна тиха погода.

Тепер, якщо глянути з шляху, що пролягає в напрямку з Хмельницького на Ярмолинці, вздовж рівної, мов стріла, головної вулиці села, вигідно в кінці куполи Шарівської церкви. Лише в самому кінці села, перед Шарівкою, вулиця трохи звертає ліворуч, бо попереду протікає річечка і крутий укіс, прямо на який коні не в змозі були витягти сані.

Розповідь цю я почув від старшого матиного брата, який до глибокої старості зберігав ясний розум і дуже багато розповідав мені різні цікаві бувальщини з історії рідного краю.

До 1947 року село Правдівка ділилося на дві частини старовинним Чумацьким шляхом. Він пролягав перпендикулярно нинішній центральній вулиці. Та частина населеного пункту, яка розкинулася західніше, звалася Татаринцями, а котра до Шарівки протягнулася, - (Вовчою Греблею).

Походження обох назв мають пояснення., яке я почує від старожилів. Вони розповідають, що в 1567 році татари, що вчинили напад на Поділля, готувалися до штурму містечка Шарівка і невеличкої фортеці, яка стояла на його узбіччі. Але після далекої і нелегкої дороги вирішили розсідлати коней, щоб дати їм перепочинок і самим розслабитися, привести в порядок зброю та

амуніцію. Місцем для табору обрали річечку. Від цього й пішла назва населеного пункту - Татаринці.

А інша половина села, тобто східна, дістала назву Вовча. Кажуть там росли густі чагарники, в яких водилися вовки. І першим поселенцям доводилося оберігати худобу бід набігу сірих. Отож не з великої любові до вовків так назвали село, а від їх наявності.

Збігали роки, та поділ села на дві частини зберігався. І власників вони мали різних. У період колективізації було організовано два колгоспи. Коли проходило укрупнення господарств, вирішили обмежитися одним. І дали селу назву, бо обидва попередні не влаштовували місцеве населення.

Щоправда, старожили й досі користуються назвами, які стали для села паралельними - стара і нова.

У кожної назви - своя основа

Коли в нашому селі (стара його назва Татаринці та Вовча) з роками пройшло розшарування жителів на багатих та бідних, останні часто наймалися до заможних збирати хліб, косити долини, розчищати ліс, йшли на ішли на інші роботи. І якщо їх запитували, куди їдуть працювати, відповідали: на Качанову долину, Попову гору...

З роками, якщо господар не продавав своєї земельної ділянки, така назва «приростала» до поля чи лісу, якогось урочища чи пришляхової смуги. І навіть після колективізації, коли авторитет хазяїна впав, старі назви не зникали, а залишалися в народі як своєрідні координати на місцевості.

Як вже говорив, чимало назв походить від імен людей. Наприклад, у нас є Борщова та Адамкова долина, ставок зветься Берладиновим. До речі, на початок нинішнього століття якийсь селянин і гарний господар посадив біля ставка фруктовий сад, розвів тут пасіку. Після колективізації сад вирубали, а господаря вислали. Але не стерлося з лиця землі ім'я колишнього хазяїна.

Як відомо, частина землі перебувала в користуванні пана та його близького оточення. Скажімо Паламарка - це якраз і ділянка, що входила до церковного земельного наділу. Це назва проіснує ще довго, якщо не станеться розкрадання землі купкою багатіїв. Нерідко назва походила від рельєфу, насаджень, природних явищ чи кліматичних явищ. Для земель нашого колективного сільгосппідприємства «Колос» правдівчани теж начепили ярлики не випадкові, а пов'язані з чимось. Наприклад, в нас є долина, що називається Пожежна. Кажуть, колись на цьому місці було родюче поле. Селяни, зібравши зернові, не приорювали стерню, а в один з теплих і сонячних днів спалювали її. Звичайно, при цьому треба було бути на сторожі, щоб вогонь не перекинувся до скирди. Словом, потрібними ставали тимчасові пожежники. Від цього і назва пішла.

Знаємо місця, позначені назвами Корчі та Фоси. На першому полі колись були залишки лісу. Коли проходило інтенсивне освоєння нових посівних площ, зарослі розчистили. Словам «фоса» у словнику це рів, рівчак, канава. Але відомо й інше - в народі так називають місця, порослі осокою. Фосами називали і снігові намети, які піднімалися над білим полем. Що стало не беруся твердити. Але є в нас така місцевість, і ніяка інша назва вже не осилить переламати те, що віками складається.

Людська правда

(легенда про виникнення с. Правдівки)

У давнину це було. Люди шукали правду. Скрізь шукали її. Йшли до поміщика, низько кланяючись йому, ждали його відповіді - де є правда на світі. Поміщик глянув на мужиків, потер лоба долонею та й каже:

- Працюйте, мужики, чесно, моліться Богу, ото вам й уся правда. Плюнули мужики на таку відповідь панську й пішли далі, були у града, князя й дійшли до самого царя - імператора. Але скрізь їм була одна й таж порада: працюйте на пана, служіть вірою і правдою, моліться Богу.

Йшли мужики до дому зажурені, що не знайшли правди в світі. Аж гульк – назустріч їм іде чоловік, такий собі невеличкий, ласкавий, усміхається в борідку.

-Скажи, чоловіче, де знайти нам правду? - запитали мужики.

- На земельці рідній знайдете правду відповів чоловік. -Але щоб на ній не було ні поміщика, ні града, ні князя, ні царя. Виженіть їх із своєї землі і знайдете правду, -сказав, а сам пішов далі.

Переглянулись мужики, погадали і пішли своїм шляхом додому, щоб виконати пораду мудрої людини.

Так сталося: шукали люди правду, а коли знайшли її, то назвали свою артіль "Правда".

Велике село Правдівка. Після наскоків татаро-монгольської орди, коли було знищено поселення, праворуч річечки, що протікає повз Правдівку, поселився на лівому її березі козак Саливон Татарин. Поселення так і назвали - Татаринці, бо воно поширювалось по одній вулиці, потім завернуло по обидва боки - на схід і захід. Таким залишилось і до наших днів це село - довге по центральній вулиці з правим рукавом. Потім його перейменували у Правдівку.

Зараз відчувається потяг до повернення селам старих назв, перейменування колишніх колгоспів. Та одна справа, коли назву дають з району чи області, і зовсім інша, коли вона складається десятиліттями. І чим довше приживається, тим триваліше життя. Таке, мабуть, у кожному селі.

Список використаних джерел

1. Літопис села Правдівка Ярмолинецького району Хмельницької області.
2. Газета «Вперед» (органи Ярмолинецької РДА)
3. Спогади жителів села М. Горобця, Я. Сас.